

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, dana 24. aprila 2023. godine
Br. ref.:RK 2157/23

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI114/22

Podnosilac

Valdet Dumani

**Ocena ustavnosti presude Pml. br. 148/2022
Vrhovnog suda Republike Kosovo od 21. aprila 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Valdet Dumani, sa stalnim prebivalištem u opštini Kosovo Polje, koga zastupa advokat Rrahman Kastrati (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu [Pml. br. 148/2022] od 21. aprila 2022. godine Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud), u vezi sa presudom [PAKR. br. 518/2021] od 21. februara 2021. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [PKR. br. 1162/20] od 17. novembra 2021. godine Osnovnog suda u Prištini, Departman za teška krivična dela (u daljem tekstu: Osnovni sud).

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporene presude, kojom podnosilac zahteva navodi da su mu povređena osnovna prava i slobode zagarantovane članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 (Podnošenje podnesaka i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 29. jula 2022. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 2. avgusta 2022. godine, predsednica Suda je, odlukom [br. KSH.KI114/22], imenovala sudiju Remziju Istrefi-Peci za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Gresa Caka-Nimani (predsedavajuća), Bajram Ljatifi i Radomir Laban.
7. Dana 3. avgusta 2022. godine, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji zahteva i istoj dostavio kopiju zahteva.
8. Istog dana, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva.
9. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo, kada je i počeo njegov mandat u Sudu.
10. Dana 5. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

11. Iz spisa predmeta proizilazi da je podnosioca zahteva Osnovno tužilaštvo u Prištini, Departman za teška krivična dela (u daljem tekstu: Osnovno tužilaštvo), optužilo da je pokušao da liši života oštećene A.F. i A.F., zbog sukoba koji su imali između sebe oko rasporeda polazaka autobusa njihovih preduzeća.

12. Dana 13. decembra 2017. godine, Osnovno tužilaštvo je podiglo optužnicu [PP/I. br. 161/2017] protiv podnosioca zahteva za krivično delo: (i) pokušaj teškog ubistva iz člana 179 stav 1 tačka 1.5 u vezi sa članom 28. Krivičnog zakonika Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZRK); (ii) krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374 stav 1 KZRK-a; i krivično delo (iii) uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a.
13. Dana 12. februara 2019. godine, Osnovni sud je nakon održavanja sudske rasprave presudom [PKR. 381/2017] oglasio podnosioca zahteva krivim za prekvalifikovana krivična dela (i) izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 6 u vezi sa stavom 1 KZRK-a, (ii) krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374 stav 1 KZRK-a, dok je za krivično delo (iii) uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a odbio optužnicu, sa obrazloženjem da su radnje preduzete u ovom krivičnom delu iscrpljene u krivičnom delu iz prve tačke izreke presude. Osnovni sud je izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) meseci i novčanu kaznu od 1.000 evra (hiljadu evra), u kojem će se računati vreme provedeno u sudskom i kućnom pritvoru.
14. Protiv gore navedene presude, državni tužilac je izjavio žalbu: (i) zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i povrede krivičnog zakona u vezi sa krivičnim delima izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 6 u vezi sa stavom 1 KZRK-a, i krivičnog dela uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a, sa predlogom da se ožalbena presuda preinači, tako da se optuženi oglasi krivim po pravnoj kvalifikaciji iz optužnice i da mu se izrekne adekvatna kazna sa stepenom krivične odgovornosti ili da se ukine ožalbena presuda za ova dva krivična dela i stvar vrati na preispitivanje i presuđivanje.
15. Neutvrđenog datuma, ovlašćeni zastupnik oštećene strane je uložio žalbu zbog odluke o kazni i troškovima postupka, sa predlogom da se ožalbena presuda preinači i optuženom izrekne stroža kazna i odluči o troškovima postupka.
16. Podnosilac zahteva je isto tako izjavio žalbu zbog odluke o kazni, sa predlogom da se ožalbena presuda preinači i optuženom izrekne blaža kazna od kazne koju je izrekao prvostepeni sud.
17. Dana 11. decembra 2020. godine, Apelacioni sud je presudom [PAKR. br. 143/2020]: (i) odbio, kao neosnovanu, žalbu Osnovnog tužilaštva i podnosioca zahteva, dok je presudu [PKR. br. 381/17] od 12. februara 2019. godine Osnovnog suda u vezi sa krivičnim delom neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374 stav 1 KZRK-a za podnosioca zahteva potvrdio; (ii) usvajanjem žalbe tužilaštva i ovlašćenog zastupnika oštećene strane, ali i prema službenoj dužnosti, ukida se presuda Osnovnog suda [PKR. br. 381/17] od 12. februara 2019. godine u vezi sa krivičnim delom izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 1 KZRK-a i krivičnim delom uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a za podnosioca zahteva i stvar se vraća prvostepenom sudu na preispitivanje i presuđivanje; (iii) žalba ovlašćenog zastupnika oštećene strane za odluku o kazni se odbija, kao nedozvoljena; (iv) žalba podnosioca zahteva za odluku o kazni za krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 6 u vezi sa stavom 1 KZRK-a za sada je nepredmetna.
18. Dana 17. novembra 2021. godine, u postupku presuđivanja, Osnovni sud je presudom [PKR. br. 1162/2020] oglasio krivim podnosioca zahteva za krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 1 KZRK-a i krivično delo uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a, tako da ga je za krivično delo kao u tački I izreke

presude osudio kaznom zatvora u vremenskom trajanju od 1 (jedne) godine i 10 (deset) meseci, dok ga je za krivično delo kao u tački II izreke presude osudio kaznom zatvora u vremenskom trajanju od 6 (šest) meseci, i osudio jedinstvenom kaznom zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine, koja će se izvršiti odmah nakon pravosnažnosti presude. Oštećene strane A.F. i A.F. za ostvarivanje imovinsko pravnog zahteva su upućene na građansko-pravni spor.

19. Protiv gore navedene presude, Osnovno tužilaštvo je izjavilo žalbu zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakonika i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, sa predlogom da se presuda ukine i predmet vrati na preispitivanje i presuđivanje.
20. Protiv gore navedene presude, podnosilac zahteva je takođe izjavio žalbu, zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakonika, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i odluke u vezi sa krivičnom sankcijom, sa predlogom da se predmet vrati na presuđivanje ili preinači presuda u pogledu pravne kvalifikacije dela iz člana 365 stav 1 u 365 stav 6 KZRK-a, tako da ga osudi na novčanu kaznu, dok da ga za krivično delo iz člana 333 stav 1 KZRK-a oslobodi od optužbe.
21. Dana 21. februara 2022. godine, Apelacioni sud je presudom [PAKR. br. 518/2021] delimično usvojio žalbu Osnovnog tužilaštva u Prištini i preinačio presudu prvostepenog suda u vezi sa pravnom kvalifikacijom i odlukom o kazni tako što je osuđenog oglasio krivim zbog krivičnog dela pokušaj teškog ubistva iz člana 179 stav 1 tačka 1.11 u vezi sa članom 28. KZRK-a i osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 4 (četiri) godine. Usvojio je, kao delimično osnovanu, žalbu branioca osuđenog u vezi sa krivičnim delom uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a, tako da je u smislu člana 363 stav 1 tačka 1.3 KZRK-a odbio optužbu. Drugi žalbeni navodi su odbijeni.
22. Neutvrđenog datuma, podnosilac je podneo zahtev za zaštitu zakonitosti, zbog (i) bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, i (ii) povrede krivičnog zakonika, sa predlogom da Vrhovni sud usvoji, kao osnovan, zahtev za zaštitu zakonitosti, preinači osporene presude i da ga oslobodi od optužbe za krivično delo uništenje ili oštećenje imovine iz člana 333 stav 1 KZRK-a, dok da mu za krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 1 KZRK-a izrekne novčanu kaznu ili ukine osporene presude i predmet vrati na presuđivanje prvostepenom sudu.
23. Dana 13. aprila 2022. godine, Kancelarija glavnog državnog tužioca je dopisom [KMLP.II. br. 95/2022] predložila da se zahtev za zaštitu zakonitosti odbije, kao neosnovan.
24. Dana 21. aprila 2022. godine, Vrhovni sud je presudom [Pml. br. 148/2022] odbio, kao neosnovan, zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca podnet protiv presude [PKR. br. 1162/2020] od 18. oktobra 2021. godine Osnovnog suda i presude [PAKR. br. 518/2021] od 21. februara 2022. godine Apelacionog suda.

Navodi podnosioca

25. Podnosilac zahteva navodi da su osporene presude donete uz povredu osnovnih prava i sloboda zagarantovanih članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a.

26. Podnosilac zahteva navodi: *“Prvostepeni sud je povredio krivični zakon na štetu okrivljenog prilikom prekvalifikacije dela iz pokušaja teškog ubistva prema članu 179 stav. tačka 1.11 u vezi sa članom 28. KZRK-a u krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 1 KZRK-a, dok na osnovu materijalnih dokaza, iskaza svedoka i utvrđivanja činjeničnog stanja tokom sudske rasprave, postoje sva obeležja koja stvaraju krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 6 KZRK-a”.*
27. Podnosilac zahteva dalje ističe da je Vrhovni sud odbio zahtev za zaštitu zakonitosti protiv presude prvostepenog i drugostepenog suda i to *bez dovoljno obrazloženja* za odbijanje zahteva. Dakle, u principu, podnosilac zahteva je glavne navode pokrenuo u smislu neobrazloženih odluka redovnih sudova. Prema njemu, *“obrazloženje je trebalo da bude veoma ubedljivo i potpuno potkrepljeno, svaka radnja sa konkretnim dokazom, a ne da se sumnja, kao što je to urađeno”.*
28. Podnosilac zahteva dalje ističe: *“Prekvalifikacijom krivičnog dela i podizanjem kazne zatvora osuđenom za još 2 godine u nedostatku video snimka sednice u Apelacionom sudu, ozbiljno je povređeno osnovno pravo osuđenog na pravično i nepristrasno suđenje”.* Dakle, prema podnosiocu zahteva: *“Da je rasprava snimljena, sigurno bi Apelacioni sud imao drugačije mišljenje, koje bi bilo u skladu sa mišljenjem dva sudska veća Osnovnog suda”.*
29. Konačno, podnosilac zahteva traži od Suda da: (1) proglasi zahtev prihvatljivim; (2) da utvrdi da su Vrhovni sud presudom [Pml. br. 148/2022] od 21. aprila 2022. godine i Apelacioni sud presudom [PAKR. br. 518/2021] od 21. februara 2022. godine povredili član 31. (Pravo na pravično i nepristrasno suđenje) Ustava i član 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a; (3) da proglasi ništavom presudu Osnovnog suda [PKR. br. 1162/2020] od 17. novembra 2021. godine; (4) da proglasi ništavom presudu Apelacionog suda [PAKR. br. 518/2021] od 21. februara 2022. godine; (5) da proglasi ništavom presudu Vrhovnog suda [Pml. br. 148/2022] od 21. aprila 2022. godine; (6) da naredi presuđivanje slučaja.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svatom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
3. *Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*
4. *Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.*
5. *Svako ko je optužen za krivično delo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.*

6. *Besplatna pravna pomoć će se omogućiti svim licima koja za to nemaju dovoljno sredstava, ako je takva pomoć neophodna za obezbeđivanje efikasnog pristupa pravdi.*

7. *Sudski postupci koji se odnose na maloletnike se regulišu zakonom, poštujući posebne uredbe i procedure za maloletnike.*

Krivični zakonik br. 04/L-082 Republike Kosovo

Član 28. Pokušaj

1. *Lice koje umišljajno preduzme korake ka izvršenju krivičnog dela, ali delo nije dovršeno ili one budu ispunjeni svi elementi krivičnog dela, izvršilo je pokušaj krivičnog dela.*

2. *Pokušaj krivičnog dela koje je kažnjivo kaznom u trajanju od najmanje tri godine je kažnjiv. Pokušaj drugog krivičnog dela je kažnjiv samo ukoliko je to predviđeno zakonom.*

3. *Lice koje je pokušalo da izvrši krivično delo kazniće se kao da je to delo izvršilo, ali se kazna može umanjiti.*

Član 179. Teško ubistvo

1. *Kazna zatvora od najmanje deset (10) godina ili kazna doživotnog zatvora izreći će se izvršiocu koji:*

[...]

1.11. *umišljajno izvrši dva ili više ubistva, sem u slučajevima predviđenim članovima 180 i 182 ovog zakonika; ili*

Član 365

Izazivanje opšte opasnosti

1. *Svako lice koje, korišćenjem požara, poplave, oružja, eksploziva, otrova ili otrovnih gasova, jonizujućeg zračenja, mehaničke sile, električne sile ili bilo koje druge vrste energije ili bilo kojom drugom sličnom opasnom delatnošću ili opasnim sredstvima izazove veću opasnost po ljudski život ili znatnu imovinsku štetu, kazniće se kaznom zatvora u trajanju od šest (6) meseci do pet (5) godina.*

Član 333

Uništenje ili oštećenje imovine

1. *Svako lice koje uništi, ošteti ili učini nepodobnom za upotrebu imovinu drugog lica pod okolnostima koje ne uključuju okolnosti iz člana 334 ovog zakonika, kazniće se kaznom zatvora u trajanju do jedne (1) godine.*

Ocena prihvatljivosti zahteva

30. *Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.*

31. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlaštene strane] Ustava, koji propisuju:

Član 113

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

32. Sud se dalje poziva na uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se prvo poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48
[Tačnost podneska]

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49
[Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku [...]”.

33. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud smatra da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [Pml. br. 148/2022] od 21. aprila 2022. godine Vrhovnog suda, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosilac zahteva je takođe naglasio osnovna prava i slobode za koje navodi da su mu povređene, u skladu sa članom 48. Zakona i podneo je zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona.

34. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti propisane u stavu (2) pravila 39 (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Pravilo 39 (2) Poslovnika propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmotri zahtev, uključujući uslov da zahtev ne bude očigledno neosnovan. Konkretno, pravilo 39 (2) propisuje:

Pravilo 39
(Kriterijum o prihvatljivosti)

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

35. Sud prvo ističe da gore navedeno pravilo, na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako isti oceni da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.
36. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao „očigledno neosnovan“ u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazivati ih „očigledno neosnovanim navodima“. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi „četrtoog stepena“; (ii) navodi kategorisani „odsustvom očigledne ili evidentne povrede“; (iii) navodi koji su „nepotkrepljeni ili neobrazloženi“; i na kraju, (iv) „konfuzni i nejasni“ navodi“.
37. U smislu ocene prihvatljivosti zahteva, odnosno, ocenjujući da li je isti očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će se prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanu u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojima je, prema članu 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.
38. S tim u vezi, Sud prvo podseća da se okolnosti slučaja odnose na kaznu podnosioca zahteva za izvršenje krivičnog dela “izazivanje opšte opasnosti” i “neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja”. Nakon žalbe tužioca, podnosioca zahteva i zastupnika oštećene strane, Apelacioni sud vratio slučaj na presuđivanje. Osnovni sud je dalje oglasio krivim podnosioca zahteva zbog krivičnih dela “izazivanje opšte opasnosti” i “uništenje i oštećenje imovine”. Nakon relevantnih žalbi podnosioca zahteva i Tužilaštva, Apelacioni sud je preinačio presudu Osnovnog suda u vezi sa pravnom kvalifikacijom i odlukom o kazni, oglasio podnosioca zahteva krivim za krivično delo “pokušaj teškog ubistva” i osudio kaznom zatvora u vremenskom trajanju od 4 (četiri) godine. Na kraju, Vrhovni sud je odbio zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca, kao neosnovan.
39. Podnosilac zahteva osporava zaključke redovnih sudova pred Sudom, iznoseći navode koji se odnose na proceduralne garancije zagarantovane članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a. U tom smislu, podnosilac zahteva, između ostalog, ističe (i) neobrazložene sudske odluke u vezi sa prekvalifikacijom krivičnog dela i odluke o njegovoj kazni, kao i (ii) navode o pogrešnom tumačenju zakona.
40. Sud će dalje razraditi opšta načela u vezi sa obrazloženjem sudske odluke i pogrešnim tumačenjem zakona i primeniće iste u okolnostima konkretnog slučaja.

Opšta načela u vezi sa obrazloženjem sudskih odluka

41. Kada je reč o pravu na obrazloženu sudsku odluku zagaranovanom članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, Sud pre svega naglašava da on već ima konsolidovanu sudsku praksu. Ova praksa je izgrađena na osnovu sudske prakse ESLJP-a (uključujući, ali ne ograničavajući se na predmete *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda od 16. decembra 1992. godine; *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, presuda od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, presuda od 1. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, presuda od 18. jula 2006. godine; i *Tatishvili protiv Rusije*, presuda od 22. februara 2007. godine). Pored toga, osnovni principi koji se odnose na pravo na obrazloženu sudsku odluku razrađeni su i u slučajevima ovog Suda, uključujući, ali ne ograničavajući se na slučajeve [KI22/16](#), podnosilac zahteva: *Naser Husaj*, presuda od 9. juna 2017. godine; [KI97/16](#), podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 9. januara 2018. godine; [KI143/16](#), podnosilac zahteva: *Muharrem Blaku i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine; [KI87/18](#), podnosilac zahteva: *IF Skadiforsikring*, presuda od 27. februara 2019. godine, i [KI24/17](#), podnosilac zahteva: *Bedri Salihu*, presuda od 27. maja 2019. godine, [KI35/18](#), podnosilac zahteva: *Bayerische Versicherungsverband*, presuda od 11. decembra 2019. godine; kao i slučaj Suda [KI230/19](#), podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 135).
42. U principu, sudska praksa ESLJP-a i Ustavnog suda ističu da pravo na redovan sudski proces uključuje i pravo na obrazloženu odluku i da sudovi moraju „dovoljno jasno navesti razloge na kojima su zasnovali svoju odluku“. Međutim, ova obaveza sudova se ne može shvatiti kao zahtev za detaljnim odgovorom na svaki argument. Mera u kojoj se primenjuje obaveza davanja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u smislu okolnosti slučaja. Suštinski argumenti podnosioca zahteva moraju biti razmatrani i dati razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu (vidi, slučaj Suda [KI97/16](#), podnosilac zahteva: *IKK Classic*, gore citiran, stav 45; vidi takođe predmet ESLJP-a: *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda od 16. decembra 1992. godine, stav 33).
43. U principu, Sud naglašava da garancije sadržane u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP-a uključuju obavezu sudova da daju dovoljne razloge za svoje odluke (vidi, predmet ESLJP-a: *H. protiv Belgije*, presuda od 30. novembra 1987. godine, stav 53, i vidi, slučaj Suda: [KI230/19](#), podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, gore citiran, stav 139 i slučaj [KI87/18](#), podnosilac zahteva: *IF Skadiforsikring*, stav 44).
44. Sud takođe ističe da na osnovu svoje sudske prakse, prilikom ocenjivanja načela koji se odnosi na pravilno sprovođenje pravde, odluke sudova moraju da sadrže obrazloženje na kome se zasnivaju. Mera u kojoj se primenjuje obaveza davanja razloga može varirati u zavisnosti od prirode odluke i mora se odrediti u smislu okolnosti konkretnog slučaja. Suštinski argumenti podnosioca zahteva se moraju razmotriti, a dati razlozi moraju biti zasnovani na važećem zakonu (vidi slične slučajeve ESLJP-a: *Garcia Ruiz protiv Španije*, zahtev br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 29; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, stav 27; i *Higgins i drugi protiv Francuske*, stav 42, vidi, takođe slučaj Suda: [KI97/16](#), podnosilac zahteva: *IKK Classic*, gore citiran, stav 48, i slučaj [KI87/18](#) *IF Skadeforsikring*, gore citiran, stav 48). Ne zahtevajući detaljan odgovor na svaku

žalbu podnosioca zahteva, ova obaveza znači da strane u sudskom postupku mogu očekivati da dobiju konkretan i eksplicitan odgovor na svoje tvrdnje koje su odlučujuće za ishod postupka (vidi, predmet: *Moreira Ferreira protiv Portugalije*, presuda od 5. jula 2011. godine, stav 84 i sve reference u njoj, kao i slučaj Suda: KI230/19, podnosilac zahteva: *Albert Rakipi*, presuda od 9. decembra 2020. godine, stav 137).

45. Međutim, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, od sudova se zahteva da razmotre i daju konkretne i jasne odgovore u vezi sa: (i) bitnim navodima i argumentima strane (vidi, predmete ESLJP-a: *Buzescu protiv Rumunije*, gore citiran, stav 67; i *Donadze protiv Gruzije*, presuda od 3. marta 2006. godine, stav 35); (ii) navodima i argumentima koji su odlučni za ishod postupka (vidi, predmete ESLJP-a: *Ruiz Torija protiv Španije*, gore citiran, stav 30; i *Hiro Balani protiv Španije*, gore citiran, stav 28); ili (iii) navodima koji se odnose na prava i lobode zagarantovane Ustavom i EKLJP-om (vidi, predmet ESLJP-a: *Wagner i J.M.W.L. protiv Luksemburga*, presuda od 28. juna 2007. godine, stav 96 i reference u njemu; i, vidi, takođe, slučaj Suda: [KI227/19](#), podnosilac zahteva: *N.T. "Spahia Petrol"*, gore citiran, stav 48).

Primena tih načela u okolnostima konkretnog slučaja

46. Sud će u nastavku razraditi da li su navodi podnosioca zahteva za *prekvalifikaciju krivičnog dela* i *odluku o njegovoj kazni* karakterizovani nedostatkom obrazložene sudske odluke u skladu sa procesnim garancijama sadržanim u članu 31. Ustava i članu 6. EKLJP-a.
47. Sud podseća da su presudom [APS. br. 27/21] od 22. oktobra 2021. godine Apelacionog suda razmotreni navodi podnosioca zahteva, sa sledeći obrazloženjem:

"U konkretnom slučaju, u postupcima optuženog Valdeta Dumanija se manifestuju sva obeležja krivičnog dela pokušaj teškog ubistva iz člana 179 stav 1 tačka 1.11 u vezi sa članom 28. KZRK-a.

[...] Prema izvedenim dokazima, proizilazi da je optuženi kritičnog dana pucao dva puta u pravcu oštećenih na udaljenosti od 5 - 6 metra kako bi ih lišio života. U konkretnom slučaju, dokazuje se umišljaj optuženog u smislu krivičnog dela zbog kojeg ga je ovaj sud oglasio krivim na osnovu činjeničnih okolnosti. To jer se, uprkos činjenici da je optuženi pucao u pravcu donjeg dela vozila oštećenih, tako nešto dogodilo, nametnuto uticajem svedoka, jer su optuženog sprečili članovi njegove porodice da okonča krivično delo koje je započeo od trenutka kada su se posvađali. Takvu okolnost utvrđuje i sam prvostepeni sud posebno u odgovoru oštećenog A. koji je na pitanje da li je optuženi mogao da puca, on je izjavio: „Da, mogao je da puca, ali njegova braća su bila blizu njega pa ga nisu pustili da puca”.

[...]

Stoga, kao što je i naglašeno, prvostepeni sud je pogrešno primenio odredbe krivičnog zakonika kada je oglasio krivim optuženog Valdeta Dumanija za krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 1 KZRK-a, jer iz izvedenih dokaza nije dokazano da je umišljaj optuženog bio u smislu izazivanja opasnosti za život ljudi i materijalne štete, već je taj umišljaj usmeren lišavanju života dve osobe. Tom prilikom, Apelacioni sud je promenio krivično delo kao što je osuđen prema optužnici koja je precizirala kvalifikaciju dela u tački 1.11, zbog činjenice da je optuženi pucao u pravcu dvoje oštećenih i da je njegov cilj bio u pravcu dvoje oštećenih”.

48. Na osnovu ove argumentacije, Sud takođe ističe obrazloženje osporene presude Vrhovnog suda kojom je odbijen zahtev za zaštitu zakonitosti podnosioca na sledeći način:

Prilikom ocene navoda u vezi sa ispunjavanjem obeležja krivičnog dela, drugostepeni sud je u obrazloženju svoje presude obrazložio činjenicu da su se u postupcima osuđenog manifestovala sva definisana obeležja krivičnog dela pokušaj teškog ubistva iz člana 179 stav 1 tačka 1.11 u vezi sa članom 28. KZRK-a. Posebno je obrazložen subjektivni element izvršioca-njegov umišljaj da liši života oštećene A. i A.F., pucajući dva puta iz pištolja u vozilo u kojem su se nalazili sada oštećeni, a iz toga proizilazi da su postupci osuđenog opisani u izreci presude drugostepenog suda. Osim toga, u izreci presude je u potpunosti precizirano vreme, mesto, sredstvo i način izvršenja krivičnog dela od strane osuđenog, pa zaključke drugostepenog suda u potpunosti uvažava i Vrhovni sud Kosova.

Razmatrajući navode u vezi sa činjenicom da prvostepeni sud potpuniye sagledava činjenice, jer se neposredno bavi slučajem, vidi se da drugostepeni sud slučaj sagledava samo na osnovu spisa predmeta. Prema oceni Vrhovnog suda Kosova, na osnovu odredbe člana 403 stav 1 tačka 1.2 KZRK-a, u nadležnosti je drugostepenog suda da u slučaju da je prvostepeni sud pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje i pri tome nije potrebno izvoditi nove dokaze, onda će se na osnovu postojećih dokaza preinačiti presuda prvostepenog suda, kao što se to desilo u konkretnom slučaju. U ovom slučaju je važno istaći činjenicu da drugostepeni sud nije prekoračio zakonska ovlašćenja prilikom odlučivanja”.

49. Na osnovu gore navedenog, Sud ističe da član 31. Ustava i član 6. EKLJP-a obavezuju sudove da daju razloge za svoje odluke, ali to ne znači detaljan odgovor na svaku tvrdnju i argument strana (vidi, predmete ESLJP-a: *Van de Hurk protiv Holandije*, zahtev br. 16034/90, presuda od 19. aprila 1994. godine, stav 61; *García Ruiz protiv Španije* [VV], gore citiran, stav 26; *Jahnke i Lenoble protiv Francuske*, zahtev br. 40490/98, odluka o prihvatljivosti od 29. avgusta 2000. godine; *Perez protiv Francuske* [VV], zahtev br. 47287/99, presuda od 12. februara 2004. godine, stav 81). Ovaj stav je stalno zauzimao Ustavni sud (vidi, slučajeve Suda: KIO6/17, gore citiran, stav 38; KI122/16, gore citiran, stav 58; i KI49/19, gore citiran, stav 49).
50. Sud podseća da su osporene odluke Vrhovnog suda i Apelacionog suda obrazložene i sadrže utvrđene činjenice, relevantne zakonske odredbe i logičan odnos među njima (vidi, slučajeve Suda br. [KI24/22](#) podnosilac zahteva: *Turkiye Is Bankasi A.S.-filijala na Kosovu*, gore citiran, stav 45; br. [KI174/21](#) podnosilac zahteva: *Bashkim Makiqi*, gore citiran, stav 58; i br. [KI72/12](#), podnosilac zahteva: *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine, stav 61; i br. [KI135/14](#), *IKK Classic*, presuda od 9. februara 2016. godine, stav 58).
51. Shodno tome, Sud smatra da su redovni sudovi ispunili svoju ustavnu obavezu da pruže dovoljno pravno obrazloženje u vezi sa zahtevima i navodima podnosioca zahteva. Shodno tome, Sud smatra da je podnosilac zahteva imao koristi od prava na obrazloženu sudsku odluku, u skladu sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.
52. S tim u vezi, Sud smatra važnim da istakne opšti principijelni stav da „pravda“ zagarantovana članom 31. Ustava u odnosu na član 6. EKLJP-a, nije „suštinska“, već „proceduralna“ pravda. U praktičnom smislu i u principu, ova procesna pravda se izražava kroz kontradiktorni postupak, gde se strane saslušavaju i postavljaju pod

istim uslovima pred Sudom (vidi, između ostalog, slučaj Suda: KI131/19, podnosilac zahteva: *Sylë Hoxha*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. aprila 2020. godine, stav 57, i KI49/19, gore citiran, stav 55).

53. Ovo preciznije znači da se stranama tokom pravičnog i nepristrasnog suđenja mora: (i) omogućiti da sprovedu postupak zasnovan na načelu procesne kontradiktornosti; (ii) da im se pruži prilika tokom različitih faza postupka da iznesu argumente i dokaze koje smatraju važnim za relevantni slučaj; (iii) da im se garantuje da su svi argumenti i dokazi koji su bili važni za rešavanje relevantnog slučaja pravilno saslušani i razmotreni od strane relevantnih sudova; (iv) da im se garantuje da su činjenice i pravni navodi u sudskim odlukama detaljno razmotreni i obrazloženi; i da, u skladu sa okolnostima slučaja, (v) bude zagarantovano da je postupak, u celini, pravičan, a ne proizvoljan (vidi, između ostalog, predmet ESLJP-a: *Garcia Ruiz protiv Španije*, gore citiran, stav 29 i slučaj Suda: KI131/19, gore citiran, stav 58).
54. Sud zaključuje da u okolnostima ovog slučaja, podnosilac zahteva nije argumentovao da gore navedeni standardi i garancije člana 31. Ustava nisu primenjeni. Shodno tome, Sud smatra da je ovaj navod podnosioca zahteva u vezi sa neobrazloženom sudskom odlukom očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, pa se ovaj deo zahteva proglašava neprihvatljivim u skladu sa članom 113.7 Ustava i pravilom 39 (2) Poslovnika.

Što se tiče navoda o pogrešnom tumačenju zakona

55. Podnosilac zahteva osporava pred Sudom nalaze redovnih sudova, navodeći povredu člana 31. Ustava. U tom smislu, podnosilac zahteva, između ostalog, ističe pogrešno tumačenje KZRK-a od strane Apelacionog suda i Vrhovnog suda, prekvalifikacijom krivičnog dela u *pokušaj teškog ubistva*, prema članu 179 stav 1 tačka 1.11 u vezi sa članom 28. KZRK-a, iz krivičnog dela *izazivanje opšte opasnosti* iz člana 365 stav 1 KZRK-a, dok na osnovu materijalnih dokaza, svedočenja svedoka i utvrđivanja činjeničnog stanja tokom sudskih rasprava postoje svi elementi koji čine krivično delo izazivanje opšte opasnosti iz člana 365 stav 6 KZRK-a.
56. Razmatrajući ove navode, Sud naglašava da se oni suštinski odnose na pogrešnu primenu važećeg zakona od strane Vrhovnog suda, koje Sud, u skladu sa svojom sudskom praksom i praksom ESLJP-a, smatra navodima "četvrtog stepena".
57. U smislu ove kategorije navoda, Sud ističe da je na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i uzimajući u obzir njegove karakteristike, definisane u EKLJP-u, načelo subsidijarnosti i doktrinu četvrtog stepena, stalno isticao razliku između "ustavnosti" i "zakonitosti" i navodio da nije njegova dužnost da se bavi greškama u činjenicama ili pogrešnom tumačenju i primeni zakona, za koje se navodi da su počinili redovni sudovi, osim i u meri u kojoj su te greške mogle da povrede prava i slobode zaštićene Ustavom i/ili EKLJP-om (vidi, u tom smislu, između ostalog, slučajeve Suda: [KI96/21](#), podnosilac zahteva: *Xhelal Zherka*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. septembra 2021. godine, stav 49; [KI145/20](#), podnosilac zahteva: *Hafize Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 33; [KI179/18](#), podnosilac zahteva: *Belgjyzar Latifi*, rešenje o neprihvatljivosti od 23. jula 2020. godine, stav 68; [KI49/19](#), podnosilac zahteva: *Limak Kosovo International Airport J. S. C. "Adem Jashari"*, rešenje od 31. oktobra 2019. godine, stav 47; [KI56/17](#), podnositeljka zahteva: *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 35; i [KI154/17](#) i [KI05/18](#), podnosilac zahteva: *Basri Deva, Afërdita Deva* i

Društvo sa ograničenom odgovornošću "BARBAS", rešenje o neprihvatljivosti od 12. avgusta 2019. godine, stav 60).

58. Sud je takođe dosledno ukazivao na to da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u vezi sa činjeničnim stanjem i primenom materijalnog prava i da on ne može da ocenjuje same činjenice na osnovu kojih je redovni sud doneo jednu, umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud "četvrtog stepena", što bi dovelo do prekoračenja ograničenja koja su postavljena u njegovoj nadležnosti (vidi, u ovom kontekstu, slučaj ESLJP-a: *García Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i tu korišćene reference; i, vidi, takođe, slučajeve Suda: KI145/20, gore citiran, stav 34; KI49/19, gore citiran, stav 48; i KI154/17 i KI05/18, gore citiran, stav 61).
59. Sud, ipak, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe utvrđuju i okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. Kao što je napred navedeno, dok redovni sudovi imaju primarni zadatak da reše probleme oko tumačenja primenljivog zakona, uloga Suda je da se uveri ili proveri da efekti ovog tumačenja budu u skladu sa Ustavom i EKLJP-om (vidi, predmet ESLJP-a: *Miragall Escolano i drugi protiv Španije*, presuda od 25. januara 2000. godine, stavovi 33-39; i, vidi, takođe slučaj Suda: KI154/17 i KI05/18, gore citiran, stav 63). U principu, takav izuzetak je povezan sa slučajevima za koje se ispostavilo da su očigledno proizvoljni, uključujući one u kojima je sud „primenio zakon na očigledno pogrešan način“ u konkretnom predmetu i koji je mogao rezultirati „proizvoljnim“ ili „očigledno neobrazloženim“ zaključcima za relevantnog podnosioca.
60. Što se tiče navoda podnosioca zahteva o pogrešnoj primeni KZRK-a, Sud naglašava da podnosilac zahteva, pored navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, kao rezultat pogrešnog utvrđivanja činjenica i pogrešnog tumačenja zakona, nije u dovoljnoj meri potkrepio i nije argumentovano pred Sudom, kako je ovo tumačenje važećeg zakona od strane Vrhovnog suda moglo biti „očigledno pogrešno“, što je rezultiralo „proizvoljnim“ ili „očigledno neobrazloženim“ zaključcima za podnosioca zahteva ili da postupci pred redovnim sudovima, u celini, možda nisu bili pravični ili čak proizvoljni. Pored toga, Sud ocenjuje da je Vrhovni sud uzeo u obzir sve činjenice i okolnosti slučaja, navode podnosioca zahteva i da ih je obrazložio (vidi, u tom kontekstu, slučajeve Suda: KI64/20, podnosilac zahteva: *Asllan Meka*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. avgusta 2020. godine, stav 41; i KI37/21 podnosioci zahteva: *Isa Tusha, Naser Tusha i Miradije Tusha*, rešenje o neprihvatljivosti od 8. septembra 2021. godine, stav 67).
61. Stoga, uzimajući u obzir navode i činjenice koje je izneo podnosilac zahteva, kao i obrazloženje redovnih sudova u pogledu prekvalifikacije krivičnog dela i odluke o kazni podnosioca zahteva, Sud smatra da podnosilac zahteva nije dokazao i potkrepio u dovoljnoj meri svoj navod da su redovni sudovi možda pogrešno primenili zakon, pa se njegovi navodi o pogrešnom tumačenju i primeni važećeg zakona kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju „četvrtog stepena“ i kao takvi, odražavaju navode na nivou „zakonitosti“ i nisu argumentovani na nivou „ustavnosti“. Shodno tome, isti su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kao što je definisano stavom (2) pravila 39 Poslovnika.

Zaključak

62. Na kraju, Sud utvrđuje da je zahtev podnosioca neprihvatljiv, jer su: navodi o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a u pogledu: (I) neobrazložene sudske odluke očigledno neosnovani na ustavnim osnovama; i (II) navodi podnosioca zahteva o pogrešnom tumačenju i pogrešnoj primeni važećeg zakona, navodi koji se kvalifikuju kao navodi "četvrtog stepena"; i kao takvi, ti navodi podnosioca zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama. Stoga, zahtev se u celosti ocenjuje neprihvatljivim, kao očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je propisano u stavu (2) pravila 39 Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, na sednici održanoj 5. aprila 2023. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Remzije Istrefi-Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani